

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ DLA GMINY MICHAŁOWICE – ZA ROK 2014

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Michałowicach

zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.)

Michałowice, kwiecień 2015

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi realizację zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.), dotyczących obowiązku przygotowywania przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS) w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.

Odpowiednie zapisy dotyczące realizacji tego zadania przez gminy ujęto w art. 16a oraz art. 17 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy. W art. 16a czytamy:

- „1. Gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i gospodarczej.*
- 2. Zasoby, o których mowa w ust. 1, obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący.*
- 3. Ocena, o której mowa w ust. 1, obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz rozkład ilościowy.*
- 4. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę, o której mowa w ust.1. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.”*

Wypełniając powyższe zapisy ustawowe przygotowana została czwarta edycja raportu *„Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Michałowice za rok 2014”*. Podstawą do jego opracowania były trzy główne źródła: *„Sprawozdanie MIPS-03 półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za rok 2014”*, *„Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach za rok 2014”* oraz opracowany w Instytucie Rozwoju Służb Społecznych ogólnopolski formularz *„Ocena zasobów pomocy społecznej”* (OZPS2014), służący do zbierania danych z gmin i powiatów.

Pełna wersja formularza OZPS składa się z następujących części: dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie, dane o korzystających z pomocy społecznej, wybrane usługi pomocy społecznej, instytucje pomocy społecznej, zwiększenie zasobu pomocy społecznej, kadra ośrodków pomocy społecznej, koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej oraz dane dotyczące środków finansowych na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej. Rokiem oceny jest rok 2014.

Z uwagi na fakt, iż niektóre obszary formularza nie dotyczą gminy Michałowice (zostały w formularzu wyzerowane), na potrzeby niniejszego raportu pn.: *„Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Michałowice za rok 2014”* wykorzystano te dane, które obrazują tendencje w przedmiotowym zakresie, pojawiające się na terenie naszej gminy.

Pełna wersja formularza OZPS stanowi załącznik do niniejszej Oceny.

Opracowując niniejszy dokument posilkowano się ponadto danymi wygenerowanymi z systemów informatycznych (tj. Helios, Amazys, Nemezis, zbiory centralne, aplikacje finansowo-księgowe), a także danymi pozyskanymi od gminnych jednostek organizacyjnych.

Niniejszy raport przedstawia analizę wybranych danych statystycznych obrazujących obszar pomocy społecznej i jego otoczenie na tle sytuacji społecznej i demograficznej gminy. Zawiera on również wnioski i rekomendacje płynące z analizy zebranego materiału.

2. Sytuacja społeczno-demograficzna gminy

Opracowując ocenę w obszarze sytuacji demograficznej i społecznej Gminy Michałowice uwzględniono dane statystyczne dotyczące liczby mieszkańców, rynku pracy oraz infrastruktury społecznej.

Powierzchnia

Powierzchnia gminy Michałowice wynosi 51,27 km², co stanowi 4,17% powierzchni powiatu krakowskiego. Pod względem terytorialnym nasza gmina klasyfikuje się na 13 miejscu spośród wszystkich gmin w powiecie krakowskim.

Bezpośrednie sąsiedztwo z Krakowem, jak również położenie wzdłuż drogi krajowej nr 7, implikuje istotne zmiany w charakterze gminy, zwłaszcza w ostatnich latach, tj. odchodzenie od rolniczego charakteru na rzecz tzw. „zaplecza Krakowa”. Wiąże się z tym intensywne budownictwo indywidualne, silny strumień migracji z Krakowa, dodatni przyrost naturalny, a także duża aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy.

Podział administracyjny

Administracyjnie gmina Michałowice obejmuje 19 sołectw: Górna Wieś, Kończyce, Kozierów, Książniczki, Masłomiąca, Michałowice I, Michałowice II i Michałowice III, Młodziejowice, Pielgrzymowice, Prawda, Raciborowice, Sieborowice, Więclawice, Wilczkowice, Wola Więclawska, Zagórzyce, Zdzięslawice, Zerwana.

Liczba ludności

Według stanu na 31 grudnia 2014 r. gminę Michałowice zamieszkiwało **9 721 osób**, z czego **50,23%** stanowiły kobiety, a **49,77%** mężczyźni. Zgodnie z danymi za 2013 r., ludność naszej gminy stanowiła 3,64% ludności powiatu krakowskiego. Pod względem liczby mieszkańców na 1 km² gmina zajmuje 9 miejsce w powiecie i 54 w województwie małopolskim. Liczba ludności w naszej gminie systematycznie wzrasta; w roku 2014 wzrosła o 9,62% w stosunku do 2012 r. i prognozuje się dalszy wzrost w tym zakresie.

Miejscowościami największymi zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców są: Michałowice (3 104 osób), Raciborowice (861 osób) oraz Masłomiąca (792 osoby), natomiast najmniejszą liczbę mieszkańców mają: Zdzięslawice (232 osoby), Kończyce (239 osób) oraz Zerwana (271 osób).

Szczegółowe informacje dotyczące powyższych obszarów zawiera tabela nr 1.

Tab. nr 1 *Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie (stan na 31 grudnia)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza		
	rok 2012	rok 2013		rok po ocenie	dwa lata po ocenie	
Mieszkańcy (w osobach)						
Ogółem	1	9 356	9 721	9 721	9 721	
Kobiety						
Ogółem	2	4 804	4 883	4 883	4 883	
wiek 0 – 17	3	1 015	1 025	1 025	1 025	
wiek 18 – 59	4	2 900	2 923	2 923	2 923	
wiek 60 lat i więcej	5	889	935	935	935	
Mężczyźni						
Ogółem	6	4 734	4 838	4 838	4 838	
wiek 0 – 17	7	1 120	1 105	1 105	1 105	

wiek 18 – 59	8	3 192	3 287	3 287	3 287	3 287
wiek 60 lat i więcej	9	422	446	446	446	446
Rynek pracy						
bezrobotni ogółem	10	252	277	210	210	210
bezrobotni długotrwale ogółem	11	103	122	99	99	99
bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	43	30	30	30	30
Infrastruktura społeczna						
liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	32	32	32	32	32
liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne	14	1	1	1	0	1
liczba mieszkań (lokali) socjalnych	15	0	0	0	0	0
liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne	16	0	0	0	0	0
liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	0	0	0	0	0
liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	18	0	0	1	1	1
liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	0	0	0	0	0
liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	15	15	15	15	15
liczba dzieci, który nie przyznano miejsc w żłobku	21	0	0	0	0	0
liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	6	6	6	6	6
liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	370	370	338	338	338
liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg złożonych wniosków	24	0	0	0	0	0
liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	25	4	4	4	4	4
z tego: (wiersze „przyszkolne” i „pozaszkolne”)						
przyszkolne	26	3	3	3	3	3
pozaszkolne	27	1	1	1	1	1
liczba świetlic i klubów dla seniorów	28	0	0	0	0	0
liczba hospicjów	30	0	0	0	0	0

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli, a dotyczących lat 2012 – 2015, jak również innych będących w posiadaniu GOPS Michałowice, pozwala wysunąć następujące wnioski:

Struktura ludności wg wieku

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na politykę społeczną jest struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Na terenie gminy Michałowice odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w ogólnej liczbie mieszkańców w 2014 r. wyniósł **21,91%** i można zaobserwować nieznaczny spadek w tym zakresie. Jakkolwiek

nadal jest on wyższy o 2 punkty procentowe od średniej powiatowej. Z kolei odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców wyniósł **14,20%**.

Udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców wyniósł w roku oceny **63,88%** i nadal utrzymuje tendencję wzrostową w stosunku do lat poprzednich.

Wskaźnik obciążenia demograficznego

Opisane powyżej tendencje będą skutkowały w przyszłości wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (tj. ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Jego wartość wyniosła dla naszej gminy w 2014 r. **56,53%** i jest nieznacznie niższa od danych powiatowych w tym zakresie, który wynosi 57,40%. Należy stwierdzić, iż zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Krakowie zaobserwować można w tym zakresie nieznaczny spadek.

Należy jednakże spodziewać się, że pomimo wydłużenia wieku aktywności zawodowej, wynikającego z wdrożenia reformy emerytalnej, które doprowadzi do zmniejszenia tempa przyrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, to nie zdoła to zmniejszyć zapotrzebowania na usługi opiekuńcze wynikające ze wzrostu liczby osób w podeszłym wieku czy pobytu w domach pomocy społecznej. Jako osoby wymagające w zdecydowanej większości przypadków stałego wsparcia traktowane są osoby mające przynajmniej 80 lat. Na koniec 2014 r. w gminie Michałowice żyły 642 osoby w takim wieku, stanowiąc **6,6 %** ogółu ludności.

Przyrost naturalny

Duży wpływ na zmiany w zakresie liczby ludności ma poziom przyrostu naturalnego, definiowanego jako różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. Analiza danych w tym zakresie w latach 2008-2013 wskazuje, że po zahamowaniu tempa przyrostu naturalnego ludności w latach 2010-2012, nastąpił ponowny jego wzrost. Wynik ten jest jednym z korzystniejszych w skali gmin wiejskich powiatu krakowskiego oraz samego powiatu i wskazuje na utrzymującą się w dalszym ciągu atrakcyjność gminy Michałowice, w szczególności dla osób młodych.

Rynek pracy

Dane o liczbie bezrobotnych obejmują osoby zarejestrowane w Urzędzie Pracy Powiatu Krakowskiego jako bezrobotne, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W gminie Michałowice na koniec roku 2014 liczba zarejestrowanych wyniosła **210 osób** i można zaobserwować tendencję malejącą w tym zakresie (zmniejszenie o 42 w stosunku do 2012 r. i o 67 osób w stosunku do roku 2013).

Stopa bezrobocia, definiowana jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo osiągnęła w 2014 r. poziom **3,38%** i tu również można zaobserwować tendencję malejącą (2010 – 4,4%, 2012 r. – 4,1%, 2013 r. – 4,5%). Ponadto jest on mniejszy od wskaźników powiatu krakowskiego (5,8% w 2013 r.).

Na koniec 2014 r. w gminie Michałowice prawo do zasiłku z tytułu bezrobocia posiadało 30 osób. Stanowiły one **14,28%** ogółu bezrobotnych.

Niepokojąca jest struktura bezrobotnych, biorąc pod uwagę czas pozostawania bez zatrudnienia, gdyż aż **47,14%** stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Przy czym można zaobserwować wzrost tej wartości w stosunku do 2013 r. o **6,27%**.

Infrastruktura społeczna gminy Michałowice

Istotną cechą samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności, bowiem samorząd odpowiada za wszystkie sprawy publiczne dotyczące życia mieszkańców w obrębie jednostki terytorialnej. Od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak gmina będzie wykorzystywać swoje szanse, zależy jej rozwój.

Infrastruktura społeczna jest definiowana jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego.

W skład infrastruktury społecznej gminy Michałowice wchodzi:

- **Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach (CKiP)**, który kładzie nacisk na rozwój szeroko pojętej kultury. CKiP prowadzi cykliczne zajęcia dla najmłodszych dzieci, młodzieży gimnazjalnej oraz dorosłych, a także organizuje imprezy plenerowe. W strukturach CKiP funkcjonują zespoły regionalne, których zadaniem jest kultywowanie lokalnych tradycji oraz zespoły dziecięce (grupy teatralne, grupy taneczne);
- **Biblioteka Publiczna w Michałowicach**, wraz z dwoma filialnymi oddziałami: w Więclawicach oraz Raciborowicach, oprócz bogatego księgozbioru oraz stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu, Biblioteka zapewnia czytelnikom mini-czytelnię czasopism oraz kąciak do czytania dla dzieci;
- **trzy niepubliczne przedszkola** znajdujące się w miejscowościach Michałowice („Promyczek”), Raciborowice (im. M. Montessori) oraz Zdzięslawice („Kubusiowa Dolina”). Ponadto w ramach trzech Zespołów Szkół funkcjonują 3 oddziały przedszkolne. W związku ze znaczącym wzrostem od 2008 roku liczby dzieci w wieku przedszkolnym, bo o blisko 150% na terenie gminy zapewniona została usługa przedszkolna odpowiadająca rzeczywistym potrzebom. W roku oceny gmina dysponowała 370 miejscami;
- **trzy Zespoły Szkół** w Michałowicach, Raciborowicach oraz Więclawicach Starych;
 - w strukturze każdego z Zespołów funkcjonuje biblioteka szkolna oraz sale gimnastyczne;
 - baza dydaktyczna w powyższych placówkach jest w dobrym stanie, niewątpliwie gmina Michałowice ma zadawalającą i wciąż rozwijającą się infrastrukturę szkolno-przedszkolną;
- **światlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży „Nasza Bajka”**, finansowana ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; funkcjonująca w trakcie roku szkolnego w godz. 14:30 – 18:30, nie spełnia wymagań ustawowych dla placówki wsparcia dziennego; ponadto w struktura każdego z Zespołów Szkół funkcjonuje światlica przyszkolna
- **jeden Niepubliczny Żłobek „Dolina Muminków” w Michałowicach**, dysponujący 15 miejscami; **nie funkcjonują natomiast inne formy zapewniające opiekę nad dziećmi poniżej 3 roku życia** (tj. kluby malucha czy opiekunowie dzienni); brak również danych dotyczących ilości rodzin zainteresowanych tą formą wsparcia.
- **jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medea” Sp. z o.o. w Michałowicach**, w ramach którego funkcjonują lekarze medycyny rodzinnej, poradnia stomatologiczna, ginekolog, gabinet rehabilitacyjny, położna środowiskowa-rodzinna, prywatny gabinet okulistyczny oraz pielęgniarki środowiskowe,
- gmina posiada zasób lokalowy, obejmujący **32 mieszkania komunalne**, **nie posiada w zasobie lokalowego, obejmującego lokale socjalne czy pomieszczenia tymczasowe**;
- **na terenie gminy nie funkcjonują świetlice czy kluby bądź dzienne ośrodki wsparcia dla seniorów.**

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Pomoc społeczna jest instrumentem polityki społecznej państwa przeznaczonym do wspierania osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podejmuje ona działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum. Pomoc społeczna pomaga tworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję, jak również przyczynia się do wyrównywania nadmiernych różnicowań społecznych. Instrument ten służy także do kompensowania różnorodnych szkód, np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności czy długotrwałych chorób. Ponadto pomoc społeczna zapewnia poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielenie różnego rodzaju zasiłków i świadczeń uzupełniających dochody z pracy, systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnienie się jej beneficjentów.

Opracowując ocenę w obszarze pomocy społecznej (dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczbach i formach przyznanych świadczeń, przyczynach udzielanej pomocy) uwzględniono dane wygenerowane z systemów informatycznych będących w użytkowaniu Ośrodka. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawierają poniższe tabele.

tab. nr 2. *Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2012	rok 2013			
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia					
liczba osób	1	281	332	381	381
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie					
liczba osób	2	244	285	286	286
w tym: osoby długotrwale korzystające	3	141	143	129	129
wiek 0-17	4	0	0	137	137
wiek produkcyjny	5	0	0	124	124
wiek poprodukcyjny	6	0	0	25	25
liczba rodzin	7	132	145	160	160
liczba osób w rodzinach	8	423	449	580	580
w tym kobiety	9	0	0	150	150
w tym mężczyźni	10	0	0	136	136
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne					
liczba osób	11	216	162	163	163
liczba rodzin	12	118	118	131	131
liczba osób w rodzinach	13	385	361	396	396
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne					
liczba osób	14	111	130	129	129
liczba rodzin	15	64	75	74	74
liczba osób w rodzinach	16	265	301	299	299
Osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy					

liczba rodzin ogółem	17	0	0	359	359
liczba rodzin	18	118	118	160	160
liczba osób w rodzinach	19	385	361	580	580

Na podstawie przeprowadzonej analizy ww. danych można zaobserwować poniższe tendencje:

- utrzymująca się tendencja wzrostowa w zakresie liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia udzielanego przez GOPS Michałowice, przy czym znaczną część stanowią tutaj dzieci i młodzież do 17go roku życia, objęte pomocą w formie gorącego posiłku (35,95% ogółu osób objętych pomocą i wsparciem oraz 47,90% ogółu osób, którym przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej),
- wzrost liczby osób i rodzin, które otrzymały świadczenia przyznane decyzją administracyjną, z czego dotyczy to aż 43,45% osób w wieku produkcyjnym,
- zmniejsza się liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- 131 rodzin, w których żyły 163 osoby otrzymało pomoc w postaci świadczenia pieniężnego i jest to wzrost w stosunku do lat ubiegłych,
- 74 rodzin, w których żyło 129 osób otrzymało pomoc w postaci świadczenia niepieniężnego i jest to również wzrost w stosunku do roku 2012.

Najczęstsze przyczyny obejmowania w 2014 roku osób i rodzin świadczeniami z pomocy społecznej (pieniężnymi i niepieniężnymi), dominujące w ostatnich latach to: **długotrwała i ciężka choroba, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz bezrobocie** (tab. nr 3).

tab. nr 3. *Powody udzielania pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie
	rok 2012	rok 2013		
Ubóstwo				
liczba rodzin	1	66	80	82
liczba osób w rodzinach	2	202	250	253
Bezrobocie				
liczba rodzin	3	57	51	43
liczba osób w rodzinach	4	190	160	130
Niepełnosprawność				
liczba rodzin	5	39	47	46
liczba osób w rodzinach	6	118	130	135
Długotrwała lub ciężka choroba				
liczba rodzin	7	75	82	103
liczba osób w rodzinach	8	223	242	291
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych				
liczba rodzin	9	38	61	65
liczba osób w rodzinach	10	123	200	209
Alkoholizm				
liczba rodzin	11	6	7	7

liczba osób w rodzinach	12	23	25	20	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa					
liczba rodzin	13	30	30	28	28
w tym: wielodzietność					
liczba rodzin	14	25	27	27	27
Przemoc w rodzinie – ofiary przemocy					
liczba rodzin	15	2	11	7	7
liczba osób w rodzinach	16	10	38	23	23

Szczegółowa analiza danych zawartych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków w zakresie poszczególnych przyczyn przyznawania świadczeń z pomocy społecznej:

- **ubóstwo** (osoby/rodziny spełniające ustawowe kryterium zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej), jedna z najczęstszych przesłanek obejmowania pomocą i wsparciem; liczba rodzin (a tym samym liczba osób w rodzinach), którym przyznano pomoc w związku z tą przesłanką systematycznie rośnie na przestrzeni ostatnich trzech lat z 66 rodzin z 202 osobami w 2012 r. do 83 rodzin z 253 osobami w roku 2014 (tj. 20,48%); ubóstwo jest przesłanką, która dot. **51% rodzin** sięgających po pomoc;
- **bezrobocie** – w dalszym ciągu utrzymuje się tendencja spadkowa w zakresie liczby rodzin i osób, którym udzielono pomocy i wsparcia z uwagi na tą przesłankę – w 2012 r. z powodu tej przesłanki udzielono pomocy 57 rodzinom, w których żyło 190 osób, w roku oceny zaś dotyczyło to 43 rodzin, w których żyło 130 osób; bezrobocie jest przesłanką, która dot. **27% rodzin** sięgających po pomoc;
- **niepełnosprawność** – zauważalna jest nieznaczna tendencja rosnąca; niepełnosprawność jest przesłanką, która dot. **29% rodzin** sięgających po pomoc;
- **długotrwała i ciężka choroba** – jedna z najczęstszych przesłanek udzielania świadczeń z pomocy społecznej, w przypadku tej przesłanki również można zauważyć wzrost liczby rodzin (oraz osób w rodzinach) w stosunku do lat poprzednich – 75 rodzin, w których żyły 223 osoby w 2012 r. w zestawieniu z danymi za 2014 r. – 103 rodziny, w których żyło 291 osób; długotrwała i ciężka jest przesłanką, która dot. **64% rodzin** sięgających po pomoc;
- **bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** – również jedna z najczęstszych przesłanek udzielanych świadczeń z pomocy społecznej, obserwowalny jest znaczny wzrost liczby rodzin w roku oceny (65 rodzin z 209 osobami) w stosunku do roku 2012 (38 rodzin z 123 osobami), bo o 41,53%; przesłanka ta dot. **41% rodzin** sięgających po pomoc;
- **alkoholizm** – można zaobserwować utrzymującą się na tym samym poziomie liczbę rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu tej przesłanki; alkoholizm jest przesłanką, która dot. **4% rodzin** sięgających po pomoc;
- **potrzeba ochrony macierzyństwa** – zauważalna jest nieznaczna tendencja malejąca; przesłanka ta dot. **18% rodzin** sięgających po pomoc;
- **przemoc w rodzinie** – można zaobserwować spadek liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem z powodu ww. przesłanki w roku 2014 w stosunku do 2013 roku.; przesłanka ta dot. **4% rodzin** sięgających po pomoc.

Wszystkie wymienione powyżej przesłanki przyznawania świadczeń z pomocy społecznej utrzymują się na przestrzeni ostatnich lat na podobnym poziomie, z zaznaczoną tendencją wzrostową (co ma związek ze zwiększeniem się ogólnej liczby świadczeniobiorców).

Kolejna tabela (nr 4) zawiera informacje dot. realizacji wybranych świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej – usług, tj. usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna (w tym kontrakt socjalny) czy interwencja kryzysowa.

tab. nr 4. *Usługi pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2012	rok 2013			
Usługi opiekuńcze					
liczba osób	1	10	8	10	10
liczba świadczeń	2	2 954	4 134	2 881	2 881
kwota świadczeń w złotych	3	41 356	57 876	40 334	40 334
w tym: specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorujących psychicznie					
liczba osób	4	0	0	0	0
liczba świadczeń	5	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	6	0	0	0	0
Praca socjalna					
liczba rodzin	9	222	238	270	270
liczba osób w rodzinach	10	548	537	735	735
Kontrakt socjalny					
liczba zawartych kontraktów	13	11	34	42	42
liczba osób ogółem objętych kontraktem	14	12	37	43	43

Na podstawie analizy danych zawartych w powyższej tabeli, można wysunąć następujące wnioski:

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz liczba udzielonych świadczeń utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie,
- wzrasta liczba rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej;
- wzrasta liczba kontraktów socjalnych zawieranych z beneficjentami pomocy społecznej (o 73,80%);
- **gmina Michałowice nie realizowała w 2014 roku indywidualnych programów osłonowych (np. zatrudnienia socjalnego, wychodzenia z bezdomności) z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie,**
- **nie realizowano specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym również specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób chorujących psychicznie.**

4. Zadania ośrodka pomocy społecznej

Jedną z najistotniejszych ról w kwestii rozwiązywania problemów społecznych w naszej gminie odgrywa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach. Realizuje on zadania wynikające z m.in. następujących ustaw: o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych, o pomocy uprawnionym do alimentów, o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o wspieraniu rodziny i systemie oraz o Karcie Dużej Rodziny. Ośrodek koordynuje również realizację na terenie gminy działań z obszaru lokalnej polityki społecznej.

W strukturze organizacyjnej GOPS funkcjonuje od kwietnia 2011 r. **Punkt Wsparcia i Pomocy Rodzinie**, dostępny 3 dni w tygodniu (do południa i po południu), w ramach którego dyżurują m.in. psycholog, prawnik, pracownik socjalny oraz terapeuta. Ponadto na terenie naszej gminy działa **Punkt Konsultacyjny** dla osób i rodzin borykających się z problemem alkoholowym, w którym dyżur (2 razy w tygodniu) pełni terapeuta ds. uzależnień.

Opracowując ocenę w obszarze pomocy społecznej (dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczbach i formach przyznanych świadczeń, przyczynach udzielanej pomocy) uwzględniono dane wygenerowane z systemów informatycznych będących w użytkowaniu Ośrodka. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawierają poniższe tabele.

Tabele nr 5 i 6 *Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie (w całym okresie sprawozdawczym)* obrazują skalę świadczeń udzielanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach, z podaniem liczby osób objętych poszczególnymi formami świadczeń, liczby przyznanych świadczeń oraz wydatków ponoszonych w ramach poszczególnych rozdziałów.

tab. nr 5. *Dane dot. liczby świadczeń z pomocy społecznej i źródeł finansowania (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2012	rok 2013			
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
zasiłek stały					
liczba osób	1	12	12	15	15
liczba świadczeń	2	121	130	146	146
kwota świadczeń w złotych	3	47 248	53 880	59 465	59 465
zasiłek okresowy					
liczba osób	4	9	17	16	16
liczba świadczeń	5	30	58	62	62
kwota świadczeń w złotych	6	8 996	23 364	22 375	22 375
w tym:					
zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia					
liczba osób	7	6	12	11	11
liczba świadczeń	8	19	41	48	48
kwota świadczeń w złotych	9	5 606	19 278	17 103	17 103
zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby					
liczba osób	10	3	4	4	4
liczba świadczeń	11	11	15	11	11
kwota świadczeń w złotych	12	3 390	3 544	4 459	4 459
zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
liczba osób	13	0	1	1	1
liczba świadczeń	14	0	2	3	3
kwota świadczeń w złotych	15	0	542	813	813
zasiłek celowy					
liczba osób	16	199	143	145	145
kwota świadczeń w złotych	17	80 083	69 032	90 733	90 733
w tym: zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”					
liczba osób	18	108	23	33	33

liczba świadczeń	19	347	84	244	244
kwota świadczeń w złotych	20	35 136	7 594	21 960	21 960
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
Posiłek ogółem					
liczba osób	21	101	121	119	119
liczba świadczeń	22	12 457	14 957	15 447	15 447
kwota świadczeń w złotych	23	86 935	104 584	103 963	103 963
w tym dla dzieci					
liczba osób	24	101	121	119	119
liczba świadczeń	25	12 457	14 957	15 447	15 447
kwota świadczeń w złotych	26	86 935	104 584	103 963	103 963
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej					
liczba osób	27	4	4	7	7
liczba świadczeń	28	39	35	69	69
kwota świadczeń w złotych	29	82 277	77 866	141 960	141 960
wspieranie rodziny i piecza zastępcza					
liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	30	0	17	20	20
liczba rodzin wspierających	31	0	0	0	0
liczba asystentów rodzin	32	0	0	2	2
odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	33	0	0	27 912	27 912

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

a) w obszarze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej:

- liczba świadczeniobiorców zasiłków stałych (osób z orzecznym umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, nie posiadających zabezpieczenia emerytalno-rentowego) oraz środków wydatkowanych na ten cel nieznacznie wzrosła w 2014 r. w stosunku do lat poprzednich;
- liczba świadczeniobiorców zasiłków okresowych (oraz wydatków w tym zakresie), głównie tych którzy pobierają to świadczenia z tytułu bezrobocia, utrzymuje się na tym samym poziomie od dwóch lat, po wzroście w 2013 roku;
- liczba świadczeniobiorców zasiłków celowych utrzymuje się w wartościach osiągniętych w 2013 roku, z kolei wydatki w tym zakresie w roku oceny wzrosły o 21 741 zł w stosunku do roku 2013 r.;

b) w zakresie świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej:

- liczba osób objętych pomocą w formie posiłku, realizowanego w 2014 r. w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (ta forma pomocy w naszej gminie jest skierowana do dzieci i uczniów realizujących obowiązek szkolny do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) utrzymuje się na poziomie wartości osiągniętych w 2013 r., kiedy to nastąpił wzrost;
- znacznie wzrasta liczba osób z terenu naszej gminy skierowanych i przebywających w domach pomocy społecznej przy jednoczesnym wzroście wysokości środków finansowych na ten cel (w przypadku domów pomocy społecznej wzrost w 2013 r. o 49 % w stosunku do roku 2012);

tab. nr 6. *Dane dot. liczby świadczeń z pomocy społecznej i źródeł finansowania (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2012	rok 2013			
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
liczba rodzin	1	374	344	328	328
kwota świadczeń w złotych	2	1 049 798	1 028 742	938 210	938 210
jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka (ujmowany w pozycji „Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych”)					
liczba rodzin	3	33	28	35	35
kwota świadczeń w złotych	4	33 000	28 000	35 000	35 000
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka					
liczba rodzin	5	86	53 000	80	80
kwota świadczeń w złotych	6	86 000	53 000	80 000	80 000
ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE					
świadczenia pielęgnacyjne					
liczba świadczeń	7	228	171	156	156
kwota świadczeń w złotych	8	116 809	91 749	118 168	118 168
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego					
liczba świadczeń	9	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	10	0	0	0	0
zasiłek pielęgnacyjny – ogółem					
liczba świadczeń	11	0	0	1 462	1 462
kwota świadczeń w złotych	12	228 429	226 440	223 686	223 686
w tym:					
zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka					
liczba świadczeń	13	0	0	423	423
kwota świadczeń w złotych	14	58 905	60 129	64 719	64 719
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności					
liczba świadczeń	15	0	0	214	214
kwota świadczeń w złotych	16	35 190	40 239	32 742	32 742
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności					
liczba świadczeń	17	0	0	789	789
kwota świadczeń w złotych	18	126 990	119 952	120 7171	120 7171
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat					
liczba świadczeń	19	5	4	4	4
kwota świadczeń w złotych	20	7 344	7 344	6 120	6 120
specjalny zasiłek opiekuńczy					
liczba świadczeń	21	0	0	5	5

kwota świadczeń w złotych	22	0	0	2 600	2 600
zasiłek dla opiekuna					
liczba świadczeń	23	x	x	98	98
kwota świadczeń w złotych	24	x	x	50 717	50 717
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
liczba osób	25	40	37	44	44
liczba rodzin	26	25	25	28	28
kwota świadczeń w złotych	27	185 893	193 080	218 300	218 300
OPLACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
liczba osób	28	14	12	17	17
kwota świadczeń w złotych	29	5 011	5 535	7 530	7 530
OPLACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
liczba osób	30	7	9	7	7
kwota świadczeń w złotych	31	7 639	9 359	14 954	14 954
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH					
liczba osób ogółem	32	0	0	5	5
kwota świadczeń w złotych	33	0	0	10 560	10 560
STYPENDIA SOCJALNE DLA UCZNIÓW I ZASIŁKI SZKOLNE					
liczba osób	34	92	82	120	120
kwota świadczeń w złotych	35	18 767	20 675	21 155	21 155

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

a) w obszarze świadczeń rodzinnych:

- w dalszym ciągu zmniejsza się liczba osób pobierających zasiłki rodzinne (o 10,63% w roku oceny w stosunku do roku 2012);
- w roku oceny można zaobserwować wzrost liczby świadczeń oraz wydatków na ten cel zarówno w zakresie jednorazowego dodatku z tytułu urodzenia się dziecka, jak i jednorazowej zapomogi;
- zwiększa się kwota wydatków z przeznaczeniem na świadczenia dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne, po uprzednim spadku w 2013 r.;
- w przypadku zasiłków pielęgnacyjnych największą liczbę świadczeń odnotowano w przypadku osób powyżej 16go roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – **789 świadczeń**, a w przypadku osób o znacznym stopniu – **423 świadczeń**, z kolei w przypadku osób, które ukończyły 75 rok życia wypłacono **36 świadczeń**,

b) w obszarze świadczeń z funduszu alimentacyjnego:

- zwiększa się liczba osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego o 15,91% w stosunku do 2013 r.);
- zwiększa się liczba wydatków w tym obszarze o 14,85% w 2014 r. w stosunku do 2012 r.

c) w obszarze pozostałych świadczeń:

- wzrasta liczba osób, za których Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne z 14 w 2012 r. (na ogólną kwotę 5 011 zł) do 17 w roku oceny (na ogólną kwotę 7 530 zł);
- liczba osób, za które Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie społeczne utrzymuje się na tym samym poziomie, przy jednoczesnym wzroście wydatków w tym zakresie;

- w 2014 r. znacznie wzrosła liczba osób pobierających stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne (o 31,67% w stosunku do roku ubiegłego);
- w okresie trzech ostatnich lat gmina Michałowice nie realizowała prac społecznie użytecznych; zadanie to przyjęto do wdrożenia, w formie pilotażowej, od lutego 2014 r.

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie gminy

Z analizy danych zawartych w formularzu OZP2014, sporządzonej z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej, wynika, iż w skład zasobu pomocy społecznej Gminy Michałowice wchodzi jedynie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wraz z funkcjonującym w ramach jego struktury Punktem Wsparcia i Pomocy Rodzinie. Z pomocy specjalistycznej i wsparcia w ramach Punktu skorzystało w zeszłym roku 79 osób.

W chwili obecnej na terenie gminie nie funkcjonują natomiast inne jednostki, tj. ośrodki wsparcia, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione, kluby seniora, placówki wsparcia dziennego czy kluby integracji społecznej.

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Opracowując ocenę w obszarze zasobów kadrowych pomocy społecznej uwzględniono dane statystyczne dotyczące liczby pracowników zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach na przestrzeni ostatnich 3 lat. Szczegółowe informacje dotyczące powyższych obszarów zawiera tabela nr 7.

tab. nr 7. *Kadra pomocy społecznej w gminie Michałowice (stan na 31 grudnia)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognozy roku następnego
	rok 2012	rok 2013		
Ogółem pracownicy jednostki				
liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	9	11	11
Kadra kierownicza				
ogółem kadra kierownicza (dyrektor i jego zastępcy)	2	1	1	1
w tym:				
wykształcenie wyższe	3	1	1	1
specjalizacja z organizacji pomocy społ.	4	1	1	1
Pracownicy socjalni				
ogółem	5	4	5	5
w tym: pracownicy socjalni ogółem zatrudnieni z EFS	6	0	0	0
z tego:				
wykształcenie wyższe	7	3	4	4
wykształcenie średnie	8	1	1	1

specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	1	1	1	1
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	0	0	0	0
specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	0	0	0	0
Pozostali pracownicy					
Ogółem	12	4	5	5	5
w tym:					
wykształcenie wyższe	13	3	4	5	5
wykształcenie średnie	14	1	1	0	0
Inne	15	0	0	0	0
Inni*:					
prawnik*	16	1	2	1	1
psycholog*	17	1	1	1	1
opiekunka środowiskowa*	18	5	5	4	4
specjalista ds. zamówień publicznych*	19	0	1	1	1
specjalista ds. rozliczeń*	20	0	1	1	1
specjalista ds. PAL*	21	0	1	0	0
asystent rodziny	22	0	2	2	2
umowy cywilno-prawne z firmami szkoleniowymi	23	0	2	2	2

* specjaliści zatrudnieni w oparciu o umowy cywilno-prawne

W powyższej tabeli (wiersze 16 – 23) znajdują się również szczegółowe informacje na temat specjalistów zatrudnionych w latach 2012-2014. Wzmocnienie kadry Ośrodka o ww. specjalistów, spowodowane był m.in. koniecznością zapewnienia odpowiedniej jakości realizowanych zadań oraz prawidłowym zabezpieczeniem nowych przedsięwzięć, wynikających w szczególności z:

- realizacji przez Ośrodek projektu systemowego „Nowe Perspektywy”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, związanego z wdrażaniem nowych narzędzi i instrumentów związanych z aktywizacją klientów pomocy społecznej;
- Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałonice na lata 2014 – 2017 oraz Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013 – 2015, w tym prowadzenia Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie,
- usprawnieniem obsługi zadań w zakresie funkcjonowania Sekcji ds. Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego podczas nieobecności pracownika przebywającego na urlopie rodzicielskim,
- uruchomienia działalności Centrum Wolontariatu,
- koniecznością zapewnienia mieszkańcom gminy, którzy wymagają tej formy pomocy, usług opiekuńczych.

Ponadto z analizy wskaźników w powyższym obszarze wynika, że:

- 80% pracowników socjalnych posiada wykształcenie wyższe;
- 20% pracowników socjalnych posiada specjalizację I stopnia w zawodzie pracownik socjalny;
- spełniony jest wymóg ustawowy zatrudnienia pracowników socjalnych w Ośrodku, zawarty w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej – jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 tys. mieszkańców lub nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną,
- 20% ogółu wydatków na realizację zadań pomocy i integracji społecznej przeznaczona jest na utrzymanie

Ośrodka.

Poniższa tabela nr 8 przedstawia dane dotyczące zatrudnienia pomocniczego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach, tj. wsparcia wolontariuszy czy zatrudnienia subsydiowanego, tj. roboty publiczne i prace interwencyjne.

tab. nr 8. *Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku)*

WYSZCZEGÓLNIENIE		lata poprzednie		rok oceny	prognozy roku następnego
		rok 2012	rok 2013		
wolontariusze	1	15	4	21	21
zatrudnienie subsydiowane (staże, roboty publiczne, prace interwencyjne i inne)	2	0	1	7	7
Staże	3	0	0	0	0

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

- znaczny wzrost liczby wolontariuszy w 2014 r. w stosunku do lat ubiegłych, wynika to w głównej mierze z uruchomienia Centrum Wolontariatu;
- wzrost liczby osób zatrudnionych w Ośrodku w ramach zatrudnienia subsydiowanego – roboty publiczne (2 osoby) oraz prace społecznie-użyteczne (5 osób).

7. Środki finansowe na wydatki z pomocy społecznej

Szczegółowe dane dotyczące środków finansowych na wydatki z pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej przedstawione zostały w poniższej tabeli nr 9.

tab. nr 9. *Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu polityki społecznej (w tym pomocy społecznej) w Gminie – zadania własne i zlecone*

WYSZCZEGÓLNIENIE		Lata poprzednie		rok oceny	rok po ocenie	dwa lata po ocenie
		rok 2012	rok 2013			
ogółem						
ogółem (działy)	1	3 030 993	3 027 621	3 247 664	3 281 406	3 281 406
w tym:						
w budżecie OPS	2	2 714 363	2 795 498	3 066 835	3 100 577	3 100 577
851 – ochrona zdrowia						
85153 – przeciwdziałanie narkomanii – środki gminy (własne i zewnętrzne)	3	55 110	55 840	57 870	57 870	57 870
w tym:						
w budżecie OPS	4	0	0	0	0	0
85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi – środki gminy (własne i zewnętrzne)	5	73 999	89 945	101 804	101 804	101 804
w tym:						
w budżecie OPS	4	0	0	0	0	0
852 – pomoc społeczna						
85201 – placówki opiekuńczo-wychowawcze – środki własne i zewnętrzne	5	0	15 262	0	0	0
85202 – domy pomocy społecznej	6	82 277	80 627	144 702	144 702	144 702

– środki własne i zewnętrzne						
85203 – ośrodki wsparcia – środki własne i zewnętrzne	7	0	0	0	12 000	12 000
85204 – rodziny zastępcze – środki własne i zewnętrzne	8	41 000	33 458	3 790	3 790	3 790
85205 – przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – środki własne i zewnętrzne	9	0	0	13 478	13 478	13 478
85206 – wspieranie rodziny (asystenci) – środki własne i zewnętrzne	10	4 780	26 212	65 642	65 642	65 642
85212 – świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego (...) – środki własne i zewnętrzne	11	1 673 427	1 655 111	1 704 084	1 700 084	1 700 084
85213 – składki na ubezpieczenie zdrowotne (...) – środki własne i zewnętrzne	12	5 011	5 536	7 530	7 530	7 530
85214 – zasiłki i pomoc w naturze – środki własne i zewnętrzne	13	120 534	66 773	72 716	72 716	72 716
85216 – zasiłki stałe – środki własne i zewnętrzne	14	47 905	53 880	59 465	59 465	59 465
85219 – ośrodek pomocy społecznej – środki własne i zewnętrzne	15	417 197	516 444	620 314	620 314	620 314
85220 – specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione – środki własne i zewnętrzne	16	0	0	0	0	0
85228 – usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – środki własne i zewnętrzne	17	39 999	57 030	38 258	60 000	60 000
85278 – usuwanie skutków klęsk żywiołowych – środki własne i zewnętrzne	18	2 000	2 470	2 470	0	0
85295 – pozostała działalność – środki własne i zewnętrzne	19	136 354	144 155	191 867	191 867	191 867
853 – pozostała działalność w zakresie polityki społecznej						
85305 – Żłobki – środki gminy (własne i zewnętrzne)	20	0	0	0	0	0
85306 – kluby dziecięce – środki gminy (własne i zewnętrzne)	21	0	0	0	0	0
85307 – opiekunowie dzienni – środki gminy (własne i zewnętrzne)	22	0	0	0	0	0
85295 – pozostała działalność w zakresie polityki społecznej – środki gminy (własne i zewnętrzne)	23	149 137	288 061	177 354	145 042	0
854 – edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 – pomoc materialna dla uczniów – środki gminy (własne i zewnętrzne)	24	43 996	47 524	21 155	21 155	21 155
w tym:						
w budżecie OPS	25	0	1 500	0	0	0
INNE – środki EFS na projekty realizowane przez OPS						
85395 – pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	26	288 061	177 354	144 989	144 989	144 989
łącznie kwota środków EFS	27	144 536	137 040	144 989	144 989	144 989

Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wzrost wydatków ogółem na realizację zadań pomocy i integracji społecznej w roku oceny oraz w latach kolejnych;
- znaczny wzrost wydatków ponoszonych za pobyt osób umieszczonych w domach pomocy społecznej;

- prognozowany wzrost wydatków na ponoszenie odpłatności gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej;
- wzrost wydatków przeznaczonych na zadanie wspierania i pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym wsparcie asystenta rodziny;
- wzrost wydatków na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- ponowny wzrost wydatków na zasiłki i pomoc w naturze;
- wzrost wydatków na zasiłki stałe;
- wzrost wydatków na usługi opiekuńcze dla osób wymagających tej formy pomocy;
- zmniejszenie wydatków na świadczenia rodzinne i dodatki to świadczeń rodzinnych;
- wzrost wydatków na świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Ponadto zauważalny jest wzrost kosztów utrzymania i prowadzenia Ośrodka Pomocy Społecznej – ma to związek z nowymi zadaniami nałożonymi na ośrodki na pomocy społecznej – obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy domowej, a także wspierania rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a co za tym idzie wzrostem wydatków na wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz działaniami mającymi na celu dostosowanie jednostki do standardów oraz zapewnienie klientom i pracownikom Ośrodka odpowiednich warunków do wspólnej pracy.

8. Wnioski końcowe i rekomendacje

W obszarze sytuacji demograficznej i społecznej Gminy Michałowice:

wnioski:

- postępujący wzrost liczby mieszkańców gminy;
- utrzymująca się tendencja wzrostowa w zakresie udziału osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców;
- wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) powyżej 56%;
- liczba ludzi w wieku pow. 80 roku życia stanowi 6,6% ogółu mieszkańców;
- nieznaczny spadek w zakresie odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców;
- spadek ogólnej liczby bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych;
- słabo rozwinięta infrastruktura społeczna;
- brak lokali socjalnych, mieszkań chronionych i pomieszczeń tymczasowych;
- dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych z bardzo dobrym zapleczem dydaktycznym;
- brak klubów i/lub ośrodków wsparcia dla seniorów

rekomendacje:

- podjęcie działań zmierzających do aktywizacji społeczno-zawodowej wszystkich mieszkańców gminy wymagających tego rodzaju wsparcia, w tym rozwój usług socjalnych adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych;
- podjęcie działań zmierzających w kierunku rozwinięcia, a następnie wzmocnienia, infrastruktury społecznej gminy o charakterze mieszkaniowym, w tym utworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych i pomieszczeń tymczasowych;
- zapewnienie oferty wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym, w tym dla osób starszych – adekwatnej do rozeznaczonych potrzeb;

- podjęcie działań mających na celu stworzenie oferty w zakresie opieki nad dziećmi do 3 roku życia jako uzupełnienie oferty działającego na terenie gminy żłobka (kluby dziecięce, opiekunowie dzienni);
- utworzenie spółdzielni socjalnej;

W zakresie grupy korzystających z pomocy i wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej:

wnioski:

- zmniejszenie się liczby osób i rodzin kwalifikujących się do objęcia pomocą finansową;
- dominujące przesłanki udzielania pomocy finansowej dla osób i rodzin: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz przemoc w rodzinie;
- wzrost liczby osób wymagających, ze względu na stan zdrowia, pomocy w postaci usług opiekuńczych lub umieszczenia w domu pomocy społecznej;

rekomendacje:

- podjęcie działań nakierowanych na pomoc i wsparcie dla rodzin i osób mających trudności w funkcjonowaniu społecznym, wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (wdrażanie nowych form wsparcia rodzin ze strony Ośrodka nierodzących skutków finansowych, utworzenie i prowadzenie placówki wsparcia dziennego, realizacja gminnego programu wspierania rodziny, pomoc asystenta rodziny);
- poszerzenie oferty usług socjalnych i prawnych pozwalających na wzmocnienie autonomii osób zależnych (niepełnosprawnych, starszych, chorych, małoletnich);
- podjęcie działań nakierowanych na pomoc i wsparcie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych (dzienne ośrodki wsparcia, kluby dla seniorów, rozszerzenie wsparcia w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych);
- kontynuacja realizacji zadań określonych w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2014 - 2017* (rozszerzenie ofert wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową) oraz *Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2013 - 2015*;
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie wydatków związanych z kierowaniem i umieszczeniem osób w domach pomocy społecznej oraz obejmowaniem pomocą w postaci usług opiekuńczych;
- wdrażanie lokalnych programów osłonowych nakierowanych na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych;

W obszarze wybranych usług pomocy społecznej:

wnioski:

- wzrost liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia w postaci pracy socjalnej;
- wzrost liczby kontraktów socjalnych zawieranych z beneficjentami pomocy społecznej;
- wzrost liczby osób objętych usługą specjalistycznego poradnictwa oraz interwencji kryzysowej

rekomendacje:

- podjęcie działań zmierzających do podniesienia liczby i jakości zawieranych kontraktów socjalnych;
- stworzenie systemu wsparcia i pomocy dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz niewydolnością wychowawczą;
- rozszerzenie oferty w zakresie poradnictwa specjalistycznego, terapii oraz interwencji kryzysowej;

W obszarze instytucji pomocy społecznej:

wnioski:

- słabo rozwinięta sieć instytucji pomocy społecznej;
- słabo rozwinięte zatrudnienie pomocnicze, tj. wolontariat oraz zatrudnienie subsydiowane;

rekomendacje:

- stworzenie sieci instytucji pomocy społecznej obejmujących inne instytucje, adekwatnie do rozeznaczonych potrzeb, np.: ośrodki wsparcia, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy, kluby samopomocy, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione, kluby seniora, placówki wsparcia dziennego czy kluby integracji społecznej;
- rozwijanie idei zatrudnienia pomocniczego w jednostkach organizacyjnych gminy, tj. wolontariatu i zatrudnienia subsydiowanego;
- doskonalenie narzędzi badawczych, które pozwalają na bardziej precyzyjne określanie potrzeb występujących w obszarze pomocy społecznej.

W zakresie stanu i kwalifikacji kadr pomocy społecznej:

wnioski:

- stan zatrudnienia pracowników socjalnych zgodny z wymogami ustawowymi;
- braki w stałym zatrudnieniu pracowników administracyjnych;
- braki w zatrudnieniu specjalistów;

rekomendacje:

- utrzymanie stanu zatrudnienia pracowników socjalnych;
- zatrudnianie specjalistów adekwatnie do rozpoznanych potrzeb;
- sukcesywne zatrudnianie pracowników administracyjnych; adekwatnie do zaistniałych potrzeb;
- doskonalenie warsztatu pracy pracowników socjalnych w zakresie profesjonalnego prowadzenia pracy socjalnej, poprzez szkolenia, warsztaty, interwizje, superwizje, studia podyplomowe w zakresie specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny;
- rozwój szkolnych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych, tj. studiów i kursów zawodowych (specjalizacji);

W zakresie kosztów prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej oraz realizacji ustawowych zadań:

wnioski:

- wzrastające koszty realizacji poszczególnych zadań;
- finansowanie z budżetu gminy zadań zleconych w zakresie kosztów obsługi;
- wzrastające koszty związane z utrzymaniem osób w domach pomocy społecznej;
- zabezpieczone środki finansowe z budżetu gminy na realizację zadań własnych z zakresu pomocy społecznej;
- zabezpieczone środki finansowe z dotacji celowej na realizację zadań zleconych i dofinansowanie do zadań własnych gminy;

rekomendacje:

- zabezpieczenie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej;
- zabezpieczenie środków finansowych na koszty związane z utrzymaniem osób w domach pomocy społecznej;
- monitorowanie oraz bieżące sygnalizowanie powstających potrzeb, które mogą rodzić braki w środkach finansowych;

W obszarze współpracy z organizacjami pozarządowymi:

wnioski:

- brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej;
- niska liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy, zajmujących się realizacją zadań w zakresie pomocy społecznej;

rekomendacje:

- budowanie partnerskich relacji pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez zlecanie podmiotom niepublicznym realizacji zadań w obszarze pomocy i integracji społecznej.